

Sprawozdanie

Gminy razem na rzecz gospodarki niskoemisyjnej

Doświadczenia i perspektywy nowej formy współpracy
na szczeblu europejskim

Wstęp

W ramach trzyletniego projektu doradczego adelphi i Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités” (PNEC) kojarzyły ze sobą polskie i niemieckie gminy oraz wspierały je w nakreśleniu strategii gospodarki niskoemisyjnej w samorządach. Uczestniczki i uczestnicy koncentrowali się na walce z zanieczyszczeniem powietrza, zwiększeniu ochrony klimatu i socjoekonomicznych korzyściach, jakie dają gminom zintegrowane strategie niskoemisyjne.

Miasta porównywały swoje podejścia, uczyły się nowych rzeczy i służyły sobie wzajemną inspiracją. Ponadto osiem gmin otrzymało wsparcie w pogłębieniu istniejącej już współpracy partnerskiej poprzez rozwijanie jej w obszarze gospodarki niskoemisyjnej. W ten sposób powstało wiele pomysłów i konkretnych projektów z zakresu redukcji emisji. Poprzez niniejszą publikację pragniemy podzielić się doświadczeniami związanymi z tym programem.

W pierwszej części wspominamy trzy lata współpracy i pokazujemy wartość dodaną, jaka wynika z takiej wymiany dla uczestniczących w niej gmin. W drugiej części prezentujemy rekomendacje dotyczące tworzenia partnerstwa w obszarze gospodarki niskoemisyjnej, a w trzeciej – indywidualne doświadczenia czterech par miast partnerskich realizujących takie działania, aby pokazać praktyczny wymiar międzygminnej współpracy na szczeblu europejskim.

Mocne argumenty przemawiające za intensyfikacją wymiany w obszarze gospodarki niskoemisyjnej – wspomnienia z trzech lat polsko-niemieckiej współpracy

Coraz więcej gmin dostrzega konieczność i zalety rozwoju gospodarki niskoemisyjnej. Wielu z nich brakuje jednak czasu, zasobów i impulsów merytorycznych, aby opracować i zrealizować odpowiednie działania pozwalające obniżyć emisje. To właśnie stanowi punkt wyjścia dla międzynarodowych projektów współpracy w obszarze lokalnej gospodarki niskoemisyjnej – pracownicy i pracownice z mniej doświadczonych gmin mogą dowiedzieć się o działaniach realizowanych przez inny samorząd i czynnikach decydujących o ich powodzeniu. Z kolei miasta i gminy, które wypróbowały już innowacyjne metody, utwierdzają się w swoim zaangażowaniu. Na kolejnych stronach mogą Państwo przeczytać, co współpraca dała uczestnikom i uczestniczkom naszego projektu.

Co właściwie robią inni? Warto się dowiedzieć i zainspirować!

Dzięki międzynarodowej wymianie wiele gmin stwierdza, że inne samorządy w Unii Europejskiej (UE) stoją przed podobnymi wyzwaniami. Uczą się przy tym nowych metod działania, co pozwala im zwalczać stare nawyki. Taka wymiana pozwala nawiązać wiele wartościowych kontaktów, a także daje dostęp do nowych źródeł informacji i poczucie, że jest się częścią silnej grupy.

„Wymiana wiele nam w Sztumie dała. Była to okazja, aby rozszerzyć horyzonty, zastanowić się krytycznie nad własnymi pomysłami, a także skorzystać z zewnętrznego doradztwa oferowanego przez kolegów i koleżanki oraz ekspertów i ekspertki.”

Sztum

„Dzięki bilateralnej wymianie zrozumieliśmy, że różne metody mogą prowadzić do tego samego celu.”

Bielsko-Biała

„Oczywiście, że są różnice między poszczególnymi gminami – zarówno w kraju, jak i za granicą – ale nie brakuje też podobieństw.”

Gierałtowiec

„Projekt nauczył nas nowych metod aktywizacji lokalnej społeczności i kształtowania procesów partycypacyjnych.”

Kościerzyna

Inspiracja do obrania nowych dróg – procesy, które uruchomiono dzięki wymianie

Doświadczenia innych krajów pomagają spojrzeć na działania służące redukcji emisji w nowym świetle. Niektórzy uczestnicy projektu wracali z wizyt studyjnych uskrzydleni i natychmiast zabierali się do pracy.

Nowa ekspresowa droga rowerowa w Częstochowie (Śląsk): Podczas bilateralnych warsztatów poświęconych zrównoważonej mobilności drugie największe miasto Śląska na nowo odkryło potencjał roweru jako codziennego środka transportu. W jaki sposób? Członkowie delegacji sami wsiedli na rowery i przejechali odcinek ekspresowej drogi rowerowej Ruhr RS1 w Essen. Obecnie władze miasta planują budowę podobnej ekspresowej drogi rowerowej między Częstochową a sąsiednimi gminami. Ma ona uzupełnić istniejącą już w mieście sieć ścieżek rowerowych o długości 80 km. Prace będą realizowane stopniowo przy okazji remontów dróg krajowych i gminnych. Ponadto miasto przygotowuje budowę intermodalnych punktów przesiadkowych. Inspiracją dla tego projektu była pierwsza w Essen stacja mobilności, którą oddano do użytku w lipcu 2017 r. Trzy intermodalne punkty przesiadkowe mają połączyć w Częstochowie przystanki autobusowe i tramwajowe ze stacjami wypożyczania rowerów. Miasto szuka też inwestorów, aby wprowadzić system wypożyczania samochodów z napędem elektrycznym, również ze stacjami zlokalizowanymi w punktach przesiadkowych.

Więcej ścieżek rowerowych w Bielawie (Dolny Śląsk):

Warsztaty poświęcone mobilności, które odbyły się w Essen, zachwyciły również wiceburmistrza Bielawy. Miasto chce zachęcać do jazdy na rowerze i rozbudować sieć ścieżek rowerowych. Celem jest stworzenie prawdziwej alternatywy dla samochodu oraz promocja zrównoważonej turystyki.

Inspiracje w zakresie zrównoważonej urbanistyki w Częstochowie (Śląsk): Zainspirowana sesją warsztatową na temat zrównoważonego planowania urbanistycznego Częstochowa podwoiła w 2018 r. w stosunku do roku poprzedzającego budżet na rozwój zielonych terenów publicznych. Planuje między innymi urządzenie skweru na placu przed Ratuszem.

Rozmowy o rozszerzeniu oferty wypożyczalni środków transportu w Bielsku-Białej (Śląsk): Bielsko-Biała – pionier gospodarki niskoemisyjnej – rozpoczęło rozmowy na temat wprowadzenia systemu wypożyczania rowerów elektrycznych, aby zachęcić mieszkańców tego górzystego miasta do korzystania z rowerów mimo dużej różnicy wzniesień. Rozważa się również rozszerzenie dotychczasowego obszaru objętego systemem wypożyczania rowerów.

Kto nie sieje, ten nie zbiera

Również tam, gdzie zdobyta dzięki współpracy w projekcie wiedza nie przetożyła się bezpośrednio na podjęcie nowej inicjatywy, uczestnicy i uczestniczki są zdania, że dialog ich wzbogacił. Niektóre pomysły muszą jeszcze dojrzeć i będzie można do nich wrócić później.

Praktyczne spojrzenie na Centrum Kompetencji z zakresu Badań nad Wodorem: W ramach pierwszych warsztatów konsultacyjnych Herten jako gospodarz zaprosiło gości do ośrodka badawczego „h2herten”, który znajduje się na terenie dawnej kopalni Ewald. Prowadzi się tam badania nad ogniwami wodorowymi i paliwowymi. Technologie te nie są jeszcze, co prawda, dostępne na rynku, ale w przyszłości mogą mieć kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów klimatycznych. Dla delegacji z Bielska-Białej zapoznanie się z tymi innowacjami było gwoździem programu.

Ku nowym brzegom! Wspólne postępy w realizacji nowych projektów

W ramach zaawansowanych form współpracy międzynarodowej można inicjować nawet wspólnie realizowane przedsięwzięcia. Więcej o rezultatach współpracy partnerskiej w obszarze gospodarki niskoemisyjnej czterech par miast, którym towarzyszyliśmy w ramach projektu, można przeczytać na stronie 12.

„Najbardziej wartościowym odkryciem było dla nas to, że niektóre rzeczy możemy realizować jednocześnie w Polsce i w Niemczech. Na przykład w ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu.”

Mirostław Reczko,
burmistrz Ciechanowca

Inspiracja dla decydentów

Wymiana z zagranicznymi partnerami może również wzmacniać wolę polityczną w samorządzie.

W Ritterhude i Rosbach współpraca z polskimi gminami partnerskimi przekonała burmistrzynie i burmistrza, aby ponownie umieścić działania na rzecz ochrony klimatu na agendzie politycznej. Wymiana pokazała, że polskie gminy partnerskie poczyniły już postępy w realizacji ambitnych strategii w tym obszarze. Dzięki realizacji projektu niemieccy koledzy i koleżanki zwrócili również uwagę na różnorodne możliwości uzyskania dofinansowania z Krajowej Inicjatywy na rzecz Ochrony Klimatu [Nationale Klimaschutzinitiative (NKI)]. Obie gminy dążą do tego, aby objęto je programem dla gmin, które przyjęły master plan z zakresu obniżenia emisji i zużycia energii.

Tworzenie europejskich partnerstw w obszarze gospodarki niskoemisyjnej

Międzynarodowym partnerstwom miast przypada w UE szczególna rola – urzędnicy i urzędniczki, obywatele i obywatelki, uczniowie i uczennice oraz stowarzyszenia poznają kulturę innego kraju i nawiązują przyjaźnie. Liczne partnerstwa miały swój początek po wojnie, a ich rozwój przebiegał równoległe z rozwojem integracji europejskiej. W wielu miastach doszło jednak od tamtego czasu do zmiany pokoleniowej, która wystawia partnerstwo na próbę. Rozszerzenie wymiany o kwestie związane z ochroną klimatu i energią może nadać tej współpracy nową dynamikę. Kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej jest bowiem konkretnym wyzwaniem, przed którym stają gminy w całej Europie. Na kolejnych stronach przedstawiamy rekomendacje dotyczące tego, w jaki sposób gminy partnerskie mogą realizować współpracę na nowych, profesjonalnych podstawach.

Jak działa partnerstwo w obszarze gospodarki niskoemisyjnej?

Większość gmin nie wie zbyt dużo o celach i strategiach swoich partnerów w obszarze samorządowej gospodarki niskoemisyjnej. To właśnie punkt wyjścia dla partnerstwa w tym zakresie – bezpośrednia bilateralna wymiana pogłębia zrozumienie wspólnych wyzwań, ułatwia identyfikację rozwiązań, umożliwia transfer wiedzy i know-how oraz wzmacnia motywację do działania. Tworzy się w ten sposób struktury regularnej wymiany w obszarze ograniczania zmian klimatu, oparte na relacjach osobistych i politycznych. Gminy partnerskie stopniowo zaczynają coraz lepiej rozumieć krajowe i lokalne warunki ramowe gospodarki niskoemisyjnej w kraju partnerskim.

Partnerstwa w obszarze gospodarki niskoemisyjnej mogą realizować trzy konkretne cele:

- **Wymiana doświadczeń** w zakresie głównych obszarów współpracy takich jak zarządzanie energią, rozszerzanie oferty z zakresu mobilności, transformacja systemu ciepłowniczego, zrównoważona energetyka oraz partycypacja.
- **Transfer wiedzy**, w szczególności jeśli miasta partnerskie chcą realizować podobne działania z obszaru gospodarki niskoemisyjnej.
- **Zainicjowanie wspólnych projektów**: na początku łatwiej realizować projekty z zakresu zwiększania świadomości, których adresatami są mieszkańcy i mieszkanki oraz szkoły. Można jednak dążyć do podjęcia również działań inwestycyjnych.

Partnerstwo w obszarze gospodarki niskoemisyjnej opiera się na bezpośrednim dialogu – jego centralnym elementem są regularne wzajemne wizyty, najlepiej raz lub dwa razy w roku. Istnieją jednak również inne możliwości wymiany – wideokonferencje i rozmowy telefoniczne pozwalają kontynuować dyskusję i przekładać wspólne pomysły na konkretne działania projektowe.

„Wspólne projekty to ciągłe źródło nowych inspiracji.”

Susanne Geils,
burmistrzynie Ritterhude

Jakie podmioty powinny uczestniczyć w tym procesie?

W przeciwieństwie do tradycyjnych partnerstw między miastami, które często polegają przede wszystkim na wymianie kulturalnej między mieszkańcami i mieszkańkami oraz stowarzyszeniami z obu miejscowości, partnerstwo z zakresu gospodarki niskoemisyjnej dotyczy raczej obszaru administracji. Najważniejszym warunkiem współpracy jest przy tym wsparcie polityczne w urzędzie gminy. To, jakie konkretnie obszary obejmie wymiana, zależy od zainteresowań partnerów. Można włączyć w ten proces nie tylko pracownice i pracowników zajmujących się konkretnie gospodarką niskoemisyjną, ale też tych reprezentujących obszary pokrewne lub uczestniczące w realizacji działań, takie jak budownictwo, energetyka i środowisko, urbanistyka czy dotacje. W miarę możliwości stały skład osobowy stanowi podstawę nawiązania między urzędnikami i urzędniczkami z obu gmin dialogu opartego na zaufaniu.

Ponieważ Ratusz nie ma bezpośredniego wpływu na większość emisji gazów cieplarnianych, wartościowym rozwiązaniem dla partnerstw w obszarze gospodarki niskoemisyjnej może okazać się współpraca z podmiotami spoza struktury samorządowej. Kluczowymi podmiotami spoza tej struktury mogą być zakłady miejskie, prywatni przedsiębiorcy, izby rzemieślnicze i stowarzyszenia, ale też związki, kościoły oraz zainteresowani mieszkańcy i mieszkanki. Sieć kontaktów z osobami, na których można polegać, może wzbogacić partnerstwo w obszarze gospodarki niskoemisyjnej.

Przykład

Aktywny udział Susanne Geils, burmistrzyny Ritterhude i Leszka Tabora, burmistrza Sztumu w pierwszym spotkaniu poświęconym partnerstwu w obszarze gospodarki niskoemisyjnej miał kluczowe znaczenie dla identyfikacji wspólnego celu politycznego. Obie gminy przyjaźnią się od wielu lat w ramach partnerstwa miast i przyznają nowej współpracy ważne miejsce na liście lokalnych priorytetów. Pracownicy i pracownice mogli polegać na tej solidnej podstawie. Wsparcie polityczne pomogło uzyskać w radzie gminy akceptację dla wystąpienia z wnioskiem o dofinansowanie na termomodernizację osiedla w Ritterhude do niemieckiego banku rozwoju Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), co stanowi bezpośredni efekt współpracy z miastem partnerskim.

Podmioty współpracujące – lista kontrolna

- ✓ Czy wymianie zapewniono wsparcie polityczne?
- ✓ W ramach administracji samorządowej: czy rozmawiano z pracownikami odpowiednich wydziałów w urzędzie i poinformowano ich o partnerstwie lub zaproszono do współpracy?
- ✓ Poza administracją samorządową: jakie grupy docelowe można zaangażować i zmobilizować?

Jak można zapewnić odpowiednią jakość wymiany?

Aby stworzyć podstawę współpracy między gminami partnerskimi, niezbędne są regularne spotkania (najlepiej raz lub dwa razy w roku). Nadanie wymianie poświęconej tematów związanym z gospodarką niskoemisyjną odpowiednich ram i wyznaczenie celów wymaga merytorycznego przygotowania spotkania, co jednak nie musi wiązać się z dużym wysiłkiem. Za przeprowadzenie spotkania odpowiada zawsze gmina goszcząca. Powinna ustalić w porozumieniu z gminą partnerską program oraz wyznaczyć jako moderatora lub moderatorkę osobę, która będzie czuwać nad omówieniem wszystkich punktów programu, a także kierować przebiegiem dyskusji i utrwaleniem jej wyników. Zorganizowanie wizyty studyjnej związanej z realizowanym działaniem z zakresu gospodarki niskoemisyjnej nada spotkaniu gmin partnerskich wymiar praktyczny i pomoże uwrażliwić partnera na lokalną sytuację.

Brak wiedzy merytorycznej można zrekompensować poprzez zaangażowanie zewnętrznych ekspertów lub ekspertek. Gminy mogą korzystać w tym zakresie z różnych, również bezpłatnych zasobów – wzbogacić spotkanie pod względem merytorycznym i zainspirować do nowych pomysłów mogą przedstawiciele i przedstawicielki lokalnych przedsiębiorstw energetycznych, agencji energetycznych, zakładów miejskich lub np. organów planowania transportu publicznego.

Przykład

Sebastian Lenz z Nahverkehrsgesellschaft Baden-Württemberg mbH jako zewnętrzny doradca wspierał na jednym ze spotkań miasta partnerskie Rosbach i Ciechanowiec w przeprowadzeniu analizy mocnych i słabych stron transportu publicznego, odkryciu ukrytych potencjałów i wypracowaniu metod działania.

To wspólne doświadczenie edukacyjne zaowocowało tym, że miasta zdały sobie sprawę z potrzeby podjęcia działań oba i wspólnie mogły przedyskutować strategię oraz ewentualne rozwiązania.

Komunikacja po angielsku lub niemiecku podczas spotkania to dobry początek, ale w przypadku wymagających rozmów merytorycznych warto skorzystać z usług tłumacza lub tłumaczki, w szczególności jeśli nie wszyscy uczestnicy i nie wszystkie uczestniczki znają angielski. Poprawia to wyraźnie jakość wymiany, co uzasadnia wyższe koszty.

„Moderacja i profesjonalne tłumaczenie sprawiły, że wymiana między naszymi gminami weszła na nowy poziom pod względem jakości.”

Ulrich Müller, Ritterhude

Jakość wymiany – lista kontrolna

- ✓ Ustalenie tematów dyskusji, opracowanie agendy
- ✓ Wybranie moderatora/moderatorki
- ✓ Czy wymianę może wzbogacić uczestnictwo zewnętrznych ekspertów lub ekspertek?
- ✓ Czy nadarza się okazja do zorganizowania wizyty studyjnej?
- ✓ Czy uczestnicy i uczestniczki mówią w tym samym języku, czy też będzie potrzebny tłumacz lub tłumaczka?

Jak można znaleźć wspólne tematy?

Wiele gmin realizowało już działania z zakresu gospodarki niskoemisyjnej. Mapowanie tematów pozwala zwizualizować, które działania z wybranych obszarów można włączyć w partnerstwo miast i jakie tematy nadają się do wspólnego opracowania lub przygotowania projektu. Wymaga to zebrania poszczególnych zagadnień i zapisania ich np. na tablicy. Następnie każda gmina mówi, czy dana kwestia jest dla niej istotna, czy podejmowała już w tym obszarze jakieś działania lub widzi potrzebę ich podjęcia i czy jest nim w ogóle zainteresowana. W ten sposób można szybko zidentyfikować podobieństwa i różnice między obiema gminami.

Jeżeli trudno znaleźć wspólny temat, pomocna może okazać się analiza korzyści, jakie wynikają z podjęcia działań z zakresu gminnej gospodarki niskoemisyjnej. Doświadczenie pokazuje, że skoncentrowanie się na celach a nie działaniach może przyczynić się do opracowania różnych strategii, które ostatecznie prowadzą do tego samego wyniku. Ponadto działania z zakresu gospodarki niskoemisyjnej można łączyć również z przedsięwzięciami, które i tak są już zaplanowane. W ten sposób można np. połączyć remont budynku z poprawą jego efektywności energetycznej, remont drogi z budową ścieżek rowerowych, a tworzenie terenów zielonych z ofertą w zakresie tzw. bliskiej mobilności. Takie podejście pozwala też uwzględnić to, że gminy partnerskie mogą lub chcą realizować określone działania w różnym tempie.

Oprócz wspólnych tematów istnieją też dziedziny, w których gminy mogą uczyć się od swoich partnerów.

Przykład

Wspólne mapowanie tematów pomogło miastom partnerskim Rosbach i Ciechanowiec zidentyfikować mobilność jako wspólny obszar działalności. Zwrócono jednocześnie uwagę na temat wymiany oświetlenia ulicznego jako punkt wyjścia dla transferu wiedzy.

W ten sposób Ciechanowiec, korzystając z rad Rosbach, rozpoczął wymianę oświetlenia ulicznego, instalując energooszczędne lampy LED.

Tematy – lista kontrolna

- ✓ Mapowanie i wizualizacja tematów
- ✓ Omówienie aktualnych i przyszłych priorytetów obu miast partnerskich przy wykorzystaniu mapowania
- ✓ Wspólne projekty mogą przybierać różne formy: doradztwo, wymiana, inwestycje
- ✓ Orientacja na cele, a nie działania (inwestycyjne) zwiększa pole manewru i umożliwia indywidualne tempo realizacji przedsięwzięć w obu gminach.

Jakie są możliwości finansowania?

W samorządowych budżetach przewiduje się zwykle jedynie niewielkie kwoty na współpracę międzynarodową. Miasta partnerskie mogą jednak rozważyć możliwości, jakie dają przyszłe lub bieżące działania inwestycyjne. Jeżeli gmina składa wnioski np. o dofinansowanie realizacji projektu z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, warto sprawdzić, w jakim zakresie we wniosku o dofinansowanie można uwzględnić doradztwo. W ten sposób gminy mogą próbować rozliczać koszty wymiany z miastem partnerskim.

Ponadto współpracę w obszarze gospodarki niskoemisyjnej należy rozumieć jako proces, w ramach którego miasta wspólnie zbliżają się do określonego celu. Na początku można skoncentrować się na realizacji projektów, które nie wymagają wielkich zasobów, ale dają impuls do podjęcia działań inwestycyjnych. W ten sposób oba miasta mogą równolegle dążyć do realizacji przedsięwzięć przy wykorzystaniu programów dofinansowania, które są dostępne dla każdego z nich.

Przykład

Rosbach i Ciechanowiec skoncentrowały się najpierw na wspólnym udziale w Europejskim Tygodniu Zrównoważonego Transportu. Pozwoliło to zwiększyć świadomość w zakresie ruchu rowerowego zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym. W przyszłości powinno to ułatwić przeprowadzenie większych inwestycji w infrastrukturę rowerową w obu gminach.

Koszty podróży i tłumaczenia są wyzwaniem przede wszystkim dla mniejszych gmin. Można je jednak ograniczyć np. poprzez planowanie z wyprzedzeniem. Spotkania robocze na szczeblu administracyjnym można przy wykorzystaniu niewielkich środków łączyć z wizytami większych grup mieszkańców i mieszkańek. Wreszcie

komunikacja może się w części odbywać również cyfrowo. Ponadto program Unii Europejskiej „Europa dla obywateli” umożliwia wspieranie projektów miast partnerskich, przy czym wnioski muszą dotyczyć zmieniających się co roku tematów, na które można otrzymać dofinansowanie.

Przykład

Herten i Szczytno zastanawiają się, czy ich wymiana młodzieży szkolnej w przyszłości mogłaby odbywać się na eTwinning – bezpłatnej platformie cyfrowej Komisji Europejskiej, stworzonej z myślą o tematycznej współpracy uczniów i uczennic oraz nauczycieli i nauczycielek. Podczas ostatniego spotkania roboczego okazało się, że jako środek komunikacji w ramach regularnej wymiany między pracownikami i pracownicami gminy sprawdza się również Skype, co pozwala zaoszczędzić na kosztach podróży.

Finansowanie – lista kontrolna

- ✓ Czy któreś z bieżących lub planowanych projektów można by rozszerzyć, aby otrzymać dofinansowanie?
- ✓ Analiza odpowiednich programów dotacyjnych na szczeblu regionalnym, krajowym i europejskim.
- ✓ Wspólne cele można osiągać poprzez różne działania.
- ✓ Minimalizacja kosztów transakcyjnych – rozważenie możliwości odbycia wizyty przez mieszkańców i mieszkanki oraz urzędników i urzędniczki w tym samym czasie, planowanie z wyprzedzeniem, wyczerpanie możliwości, jakie daje komunikacja cyfrowa.

Dwa kraje, cztery historie – owoce trzyletniej współpracy

Co się dzieje, kiedy miasta partnerskie rozszerzają dotychczasową współpracę o obszar gospodarki niskoemisyjnej? Może o tym opowiedzieć osiem samorządów z Polski i Niemiec, które przez trzy lata na nowo się poznawały i pogłębiały współpracę. Celem tych działań było obranie dróg zmierzających do ograniczenia emisji w gminach – wspólnie i w wymiarze transgranicznym! Na kolejnych stronach przedstawiamy bezpośrednie wyniki współpracy, a także pośrednie skutki ożywienia partnerskiego dialogu.

Ciechanowiec (Podlasie) & Rosbach vor der Höhe (Hesja)

Monika Jost obraca w rękę jaskrawożółtą ulotkę, po czym odkłada ją na stos pozostałych, które zostaną rozdane mieszkańcom i mieszkankom Rosbach. Broszura zawiera program Mobility Action Day – wydarzenia, poprzez które Rosbach vor der Höhe chce zwrócić uwagę na temat zrównoważonej mobilności. Wspólnie z Ciechanowcem – swoim miastem partnerskim – bierze udział w obchodach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu, który co roku we wrześniu popularyzuje ten temat w całej Europie. To pierwsze miasta partnerskie, które uczestniczą w tym przedsięwzięciu wspólnie.

Żywe partnerstwo przenosi wymianę na nowy poziom merytoryczny

Monika Jost jest kierowniczką Wydziału ds. rozwoju miasta i wspierania przedsiębiorczości. To, że będzie się zajmować gospodarką niskoemisyjną, było dla niej zaskoczeniem. W wyniku kilku zmian kadrowych w urzędzie miasta powierzono jej merytoryczną opiekę nad partnerstwem w obszarze gospodarki niskoemisyjnej. O samym partnerstwie już słyszała, ponieważ jest ono bardzo żywe – od ponad 20 lat oba miasta łączą regularne wizyty i wspólne działania. W 2015 r. zorganizowano np. wspólne święto sportu, a wóz strażacki z Rosbach dobrze służy obecnie strażakom z Ciechanowca. Poprzez udział w projekcie burmistrzowie Thomas Alber i Mirosław Reczko chcieli przenieść partnerstwo na nowy poziom i przede wszystkim wzajemnie się od siebie uczyć. W działania służące redukcji emisji inwestowano już bowiem zarówno w Rosbach, jak i w Ciechanowcu. W Rosbach zainstalowano przyjazne dla środowiska i efektywne energetycznie ogrzewanie w hali sportowej i budynku straży pożarnej, z kolei Ciechanowiec wyposa-

żył w pompy ciepła szkołę i kościół oraz kompleksowo wyremontował ratusz. Burmistrzowie wyznaczyli sobie jednak nowe cele współpracy, które chcą razem zrealizować.

Realizacja jednego z nich miała się rozpocząć już przy okazji pierwszego spotkania jesienią 2016 r. – Mirosławowi Reczce, burmistrzowi Ciechanowca, szczególnie zależało na wymianie oświetlenia ulicznego. Stare latarnie gazowe miały zostać zastąpione przez energooszczędne i łatwe w eksploatacji lampy LED. Uważnie słuchał więc opowieści kolegów i koleżanek z Rosbach, gdzie już w 2012 r. wymieniono lampy we wszystkich latarniach, korzystając z formuły ESCO (zawierając umowę o efekt energetyczny) oraz z dotacji uzyskanej od rządu federalnego. To rozwiązanie jest dobre nie tylko dla środowiska, ale też portfela. Jeżeli ceny utrzymają się na podobnym poziomie co dzisiaj, efektywne energetycznie lampy uliczne pozwolą zaoszczędzić w Rosbach w ciągu 20 lat łącznie ponad 700 000 euro. Argumenty te przekonały również Mirosława Reczkę. Ciechanowiec będzie stopniowo wymieniał oświetlenie uliczne do 2022 r.

Europejski Tydzień Zrównoważonego Transportu to dobra okazja do podjęcia wspólnych przedsięwzięć

Podczas spotkania zauważono również, że oba miasta mają bardzo fragmentaryczną budowę, ponieważ składają się z kilku dzielnic. Mieszkańcy i mieszkanki zwykle korzystają więc z samochodu. Szybko ustalono zatem, że wspólnym obszarem działań obu miast może być zrównoważona mobilność. Na kolejnym spotkaniu omówiono szczegóły. Z pomocą dwóch ekspertów ds. mobilności ze Stuttgartu i Białegostoku uczestnicy i uczestniczki z obu gmin przeprowadzili konkretną analizę mocnych i słabych stron swojej oferty w zakresie mobilności, aby lepiej ocenić potencjał w obszarze ruchu rowerowego i pieszego, a także transportu publicznego. Okazało się, że infrastruktura rowerowa nie jest problemem – obie

gminy rozpoczęły już planowanie w tym zakresie i przewidziały realizację inwestycji. Aby korzystanie z roweru jako środka transportu stało się powszechne, trzeba jednak najpierw uświadomić mieszkańcom i mieszkankom zalety mobilności rowerowej. Rozumiejąc tę konieczność, partnerzy zdecydowali się wziąć wspólnie udział w Europejskim Tygodniu Zrównoważonego Transportu w 2018 r. – równolegle z realizacją bieżących projektów w obu gminach.

Pod kierownictwem Moniki Jost w Rosbach przeprowadzono wśród mieszkańców i mieszanek ankietę, której wyniki pokazały, że chcą sobie oni przede wszystkim zrównoważonej mobilności oraz miasta przyjaznego rowerzystom i rowerzystkom. Ciechanowiec zajmował się planowaniem obwodnicy miasta i postanowił, że proponuje testowe wycieczki rowerowe w ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu już w 2017 r. Przedsięwzięcie zakończyło się sukcesem. – Od tamtej pory często otrzymujemy zapytania o to, kiedy znów zorganizujemy wycieczki rowerowe. Akcja bardzo spodobała się przede wszystkim dzieciom i młodzieży – przyznaje burmistrz. W związku z obchodami Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu w 2018 r. Ciechanowiec wyłączył nawet z ruchu samochodowego całą ulicę. Monika Jost miała najpierw trudności w znalezieniu kolejnych partnerów, np. lokalnych stowarzyszeń, do przeprowadzenia Mobility Action Day w Rosbach. Zorganizowanie takiego wydarzenia jest nie lada wyzwaniem, ale – jak mówi – miasto zostało zalane zgłoszeniami, kiedy tylko zakończono prace nad pierwszym planem w ogólnych zarysach. Jeden z obywateli zaproponował nawet ufundowanie ławek, aby w ten sposób poprawić jakość przebywania w miejscach publicznych, zwłaszcza dla pieszych.

Partnerzy pracują już nad nowymi pomysłami

Tymczasem obie gminy pracują już nad kolejnymi etapami transformacji w kierunku mobilności niskoemisyjnej. Ciechanowiec wyposaży miejscowych policjantów w służbowe rowery. Burmistrz Thomas Alber planuje z kolei wymianę miejskiej floty na samochody elektryczne.

Rozwój miasta obejmuje realizację działań, które stymulują gospodarkę niskoemisyjną, kiedy tylko nadarzy się taka okazja – podkreśla Monika Jost i dodaje, że uczenie się od partnera działa w obu kierunkach. – Partnerstwo miast stwarza odpowiednie ramy dla wymiany wiedzy i pomysłów między kolegami i koleżankami. Możemy jeszcze dużo u siebie nawzajem podpatrzeć – podsumowuje.

Kościerzyna (Pomorze) & Cölbe (Hesja)

Heska gmina Cölbe i jej kaszubskie miasto partnerskie Kościerzyna nie boją się dużych przedsięwzięć. Jeszcze przed rozpoczęciem projektu Kościerzyna znacząco inwestowała w modernizację budynków publicznych, a także wprowadziła bezpłatną komunikację miejską. Dzięki założeniu stowarzyszenia „Słoneczna Kościerzyna” na dachach prywatnych budynków zainstalowano 200 kolektorów słonecznych, a kolejne są w fazie planowania. Ponadto do końca 2018 r. miasto chce zakończyć wymianę oświetlenia ulicznego na LED. Cölbe również może się pochwalić bogatym doświadczeniem w obszarze gospodarki niskoemisyjnej. Uwagę nie tylko w regionie zwrócił na siebie zainicjowany wspólnie z mieszkańcami i mieszkankami projekt car-sharingowy. We współpracy z prywatnymi udziałowcami i lokalnym przedsiębiorstwem gmina zamontowała w 2012 r. w cią-

gu 11 miesięcy wolnostojące panele słoneczne o mocy 3,3 MW. W dzielnicy Schönstadt znajduje się ponadto największa spółdzielcza sieć ciepłownicza w Niemczech. Przy tak wysokim poziomie zaangażowania gminom było nawet trudno znaleźć temat kolejnych przedsięwzięć, które miałyby realizować wspólnie. Po kilku rozmowach było już jednak jasne, czym należy się zająć. Nowym celem stało się przekonanie lokalnej społeczności do transformacji w kierunku bardziej efektywnego wykorzystania ciepła.

Liczy się zmierzanie do celu

Również w tym obszarze obie gminy rozważyły najpierw realizację wielkich przedsięwzięć. Planowano modelową modernizację różnych typów budynków w obu miastach, aby potem udostępniać je zwiedzającym, których będzie można w ten sposób motywować do termomodernizacji własnych domów. Mimo że nie zdołano zrealizować tego ambitnego pomysłu w krótkim czasie trwania projektu, wymiana w tym obszarze zapoczątkowała w obu gminach ważne procesy i dyskusje.

Błyskawiczny początek w Kościerzynie

Zainspirowana wymianą z Cölbe, Kościerzyna postanowiła stworzyć w ratuszu „Punkt doradztwa energetycznego” i już sześć miesięcy później mieszkańcy i mieszkanki mogli z niego korzystać. Doradca lub doradczyni udziela informacji na temat wymiany kotłów węglowych na ekologiczne, możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i oszczędzania energii elektrycznej, gazu i wody, a także jakości powietrza w Kościerzynie. Tylko w okresie pierwszych pięciu miesięcy z tej bezpłatnej oferty skorzystało ponad 150 osób. Cölbe było pod wrażeniem tempa prac w Kościerzynie. Bezpłatne doradztwo energetyczne to jednak dopiero początek. W kolejnych miesiącach miasto chce się skoncentrować na rozwijaniu tej oferty. Jak można dalej poprawiać ja-

kość doradztwa? Jak monitorować faktyczną realizację rekomendowanych działań? Jak doradca lub doradczyni może jeszcze aktywniej docierać do mieszkańców i mieszanek? Takie pytania nurtują aktualnie doradczyń ds. energetycznych Ewelinę Labudę i jej zespół.

Partnerstwo przynosi nowe pomysły i know-how

Pierwsze odpowiedzi przyniosła współpraca z miastem partnerskim. Na ostatnie bilateralne spotkanie zaproszono Birgit Herbst – pełnomocniczkę ds. ochrony środowiska i klimatu heskiego miasta Nidda, która jest znaną ekspertką w dziedzinie partycypacji obywatelskiej w działaniach z zakresu gospodarki niskoemisyjnej. Przedstawiła ona rozwiązania, które są proste, ale skuteczne i przede wszystkim możliwe do zrealizowania w innym kraju – np. odwiedzanie mieszkańców i mieszanek wybranego osiedla w domach i udzielanie im porad z zakresu energetyki. Zalecała również szerszy zakres formatów, w których udzielane są informacje (newslettery, pocztówki, spacer termograficzne...).

Z inicjatywy Cölbe na spotkanie zaproszono również eksperta ds. efektywności energetycznej Wernera Eicke-Henninga, który był dla pracowników urzędów obu gmin źródłem cennych wskazówek i inspiracji. Zazwyczaj zajęci swoją codzienną pracą z radością skorzystali oni z możliwości rozwoju i konsultacji, jakie stworzyło im to partnerskie spotkanie dostarczając nowych pomysłów i materiału do refleksji.

Perspektywa transformacji w kierunku bardziej efektywnego wykorzystania ciepła – obie gminy pozostają w grze!

Wymiana merytoryczna nie byłaby możliwa bez profesjonalnego tłumaczenia. Nawet jeśli burmistrz Kościerzyny mówi biegle po niemiecku, a rodowita kościerzynianka od wielu lat działa w stowarzyszeniu opiekującym

się partnerstwem obu miast w Cölbe, pracownicy i pracownice urzędów nie postugiwali się wspólnym językiem podczas rozmów merytorycznych. Utrudniało to komunikację i spowalniało rozwój projektu. Jednakże z pomocą tłumaczy udało się ustalić długo- i krótkookresowe cele współpracy. Poprzez akcję pocztówkową Kościerzyna chciały zachęcić lokalną społeczność do udziału w działaniach z zakresu gospodarki niskoemisyjnej. Newsletter wydawany w każdej z gmin ma informować o przedsięwzięciach podejmowanych w mieście partnerskim w tym obszarze, zwłaszcza w zakresie termomodernizacji. Partnerzy mają nadzieję, że będzie to stanowić inspirację dla mieszkańców i mieszanek. Obie strony są też nadal zainteresowane dalszym rozważeniem pomysłu przeprowadzenia modelowych termomodernizacji budynków pilotażowych.

Dobre rzeczy wymagają czasu... i odpowiednich warunków

Tempo realizacji projektu zależy od różnych czynników. W obu gminach zbliżają się wybory, a wyspecjalizowanych zasobów kadrowych w ratuszu wciąż jest za mało. Nie brakuje jednak dobrej woli i obu gminom udało się wzbudzić zainteresowanie lokalnej społeczności. Na otwarte wydarzenie zatytułowane „Czy termomodernizacja mojego domu się opłaca?“, które zorganizowano w ramach ostatniego spotkania we współpracy z Heskim Instytutem Energetycznym oraz bankiem Volksbank w Cölbe, przyszło wiele zaciekawionych osób, mimo że tego letniego wieczoru była idealna pogoda do grillowania. – Czy wciąż szukacie domów do modelowych termomodernizacji w ramach projektu pilotażowego? – dopytywała jedna z zainteresowanych uczestniczek. Wydaje się, że pomysły zostały już podchwyczone przez lokalną społeczność.

Szczytno (warmińsko-mazurskie) & Herten (Nadrenia Północna-Westfalia)

Babette Nieder wie, że zapałała do działania i upór popłaca. Dzięki wieloletniemu zaangażowaniu członkini zarządu Hertener Beteiligungsgesellschaft mbH miasto uchodzi za prekursora w obszarze gospodarki niskoemisyjnej. Herten otrzymało wyróżnienie dla gmin, które przyjęły master plan z zakresu obniżenia emisji i zużycia energii oraz wyróżnienie dla gmin efektywnych energetycznie przyznawane przez Niemiecką Agencję Energetyczną, a także zakwalifikowało się do finału niemieckiej nagrody za osiągnięcia w obszarze zrównoważonego rozwoju. Dawne miasto górnicze położone w sercu Zagłębia Ruhry całkowicie pochłonęła transformacja energetyczna. A wszystko to mimo ograniczeń budżetowych – Herten należy do najbardziej zadłużonych gmin w Niemczech. Babette Nieder nie zastanawiała się długo, kiedy dowiedziała się o polsko-niemieckim projekcie i możliwości pogłębienia istniejącego partnerstwa między miastami. Od razu zaprosiła wszystkich uczestników i wszystkie uczestniczki projektu na pierwsze spotkanie konsultacyjne do Herten, a następnie zgłosiła Herten – wraz z partnerskim miastem Szczytno – do udziału w Programie partnerstwa miast w obszarze gospodarki niskoemisyjnej.

Dalej poszło równie szybko – oba miasta błyskawicznie zidentyfikowały podczas spotkań roboczych wspólne cele współpracy (zmniejszenie zużycia energii, obniżenie kosztów i emisji CO₂), a także zdefiniowały pola działania w takich obszarach tematycznych jak edukacja, gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa oraz budynki publiczne.

Nowy kierunek współpracy między szkołami

Od razu pomyślano o zaangażowaniu szkół, ponieważ wymiana szkolna między obiema gminami miała już długie tradycje. Pod koniec września 2017 r. polscy uczniowie i uczennice odwiedzili Herten, aby poznać gospodarkę niskoemisyjną od strony praktycznej. Zwiedzili szklarnię w ogrodzie miejskiego gimnazjum, zasilaną energią wiatrową, słoneczną i biogazową oraz wyruszyli z miejskim zespołem ds. ochrony klimatu na wycieczkę po najciekawszych obiektach w gminie. Dowiedzieli się o technologii wodorowej i wytwarzaniu energii z osadów ściekowych. Na szczycie Tetrahedron – wieży widokowej dawnej kopalni, która stała się symbolem okolicy, dzieci miały okazję posłuchać o transformacji energetycznej całego regionu.

Po tym udanym początku pojawiło się pytanie, w jaki sposób można by pogłębić i utrwalić wymianę merytoryczną. Rewizyta delegacji ze szkół w Herten nie była pewna, ponieważ w 2017 r. zapoczątkowano w Polsce dużą reformę oświaty, przez co nauczycielki i nauczyciele mieli bardzo ograniczone możliwości działalności pozalekcyjnej. W Herten szkoły realizowały już kilka projektów w obszarze gospodarki niskoemisyjnej, ale żaden z nich nie zawierał elementu międzynarodowego.

– A co powiecie na unijny program eTwinning? – zaproponowały pracownice adelphi. Platforma ta oferuje bezpłatne i cyfrowe rozwiązania w odpowiedzi na wyzwania, przed którymi stoją szkoły – nie trzeba organizować fizycznej wymiany, a mimo to można opracowywać wspólne konspekty zajęć. W sąsiednim mieście Gelsenkirchen zrealizowano już projekt z zakresu zrównoważonego rozwoju, wykorzystując ten program. Dzięki wsparciu ambasadorki platformy w Polsce wiosną 2018 r. część nauczycieli i nauczycielek ze Szczytna wzięła udział w szkoleniu z eTwinningu. Babette Nieder skontaktowała się z kolei ze szkołą w Gelsenkirchen. Pierwszy kontakt

między nauczycielami i nauczycielkami nawiązano na platformie eTwinning krótko przed zakończeniem projektu. Po wakacjach będzie możliwość merytorycznej kontynuacji tej współpracy.

Transfer wiedzy merytorycznej

Niezależnie od współpracy między szkołami obie gminy chcą wykorzystać partnerstwo również do celów wymiany merytorycznej. Szczycino zainteresowało się w szczególności doświadczeniem Herten z zakresu środków i działań na rzecz efektywności energetycznej. Wyrażono wolę utworzenia programu doradztwa energetycznego, ale cel ten wymagał najpierw doprecyzowania – do jakich grup docelowych można by dotrzeć i jakie doświadczenia z Herten byłyby tutaj pomocne?

Wiosną 2018 r. nadeszła ze Szczytna dobra wiadomość. Podjęto uchwałę w sprawie uruchomienia nowego programu „Czyste powietrze – warto dbać”. Przewiduje on dofinansowanie wymiany nieefektywnych kotłów węglowych w gospodarstwach domowych. Pierwsze wnioski można składać już we wrześniu 2018 r. Herten zaproponowało podzielenie się doświadczeniami z programu przeglądów instalacji grzewczych oraz analizy problemów związanych z wytwarzaniem, przesyłaniem i dystrybucją energii cieplnej („Heizungscheck”).

Detlef Becker, biegły z dziedziny szkód budowlanych i modernizacji budynków, który szkoli z zakresu przeglądów instalacji grzewczych, przedstawił ten program podczas ostatniego spotkania w Szczytnie. Żywą dyskusję kontynuowano również podczas kolacji – obie strony miały jeszcze wiele pytań dotyczących ram regulacyjnych i utrwalonej praktyki w obu krajach. Ostatecznie stwierdzono, że przeprowadzenie analizy problemów wg modelu Herten mogłoby doprowadzić do wymiany większej liczby kotłów i wielu nowych podłączeń do sieci ciepłowniczej w Szczytnie. Czy to nowy pomysł na dalszą wymianę?

Po kolacji grupa spacerowała nad brzegiem jednego z dwóch jezior położonych w centrum miasta. Był to spokojny, ciepły wieczór. Nadeszła już fala upałów. Lilianna Majewska-Farjan, zastępczyni naczelnika Wydziału Gospodarki Przestrzennej i Ochrony Środowiska w Szczytnie, podsumowała dzień słowami: „Potrzebowałibyśmy jeszcze jednej osoby w naszym zespole zajmującym się ochroną środowiska!”. Rzeczywiście często nie brakuje motywacji, ale nie starcza niestety rąk do pracy. Ciężar bieżących obowiązków jest istotnie największą przeszkodą w realizacji wymiany bilateralnej i wdrażaniu nowych pomysłów.

Sztum (Pomorze) & Ritterhude (Dolna Saksonia)

„Muszę się nad tym zastanowić. Na szczęście myślenie to jedno z moich ulubionych zajęć” – dzięki takiemu podejściu, szczypcie humoru i ogromnej determinacji Michał Mroczkowski, młody inspektor ds. energetycznych ze Sztumu, zdołał w krótkim czasie zrealizować ambitny pomysł burmistrza Leszka Tabora. Jego zaangażowanie zaowocowało tym, że w 9 prywatnych gospodarstwach domowych i na plebanii w Sztumie roczne oszczędności CO₂ sięgną wkrótce nawet 35 t. Jak do tego doszło?

Termomodernizacja – warsztaty adelphi i PNEC przynoszą owoce

Wszystko zaczęło się w grudniu 2015 r. w Herten w Nadrenii Północnej-Westfalii. Leszek Tabor to jeden z członków delegacji biorącej udział w pierwszych polsko-niemieckich warsztatach zorganizowanych przez adelphi i PNEC. Tematem spotkania jest termomodernizacja dzielnic i osiedli. Ostatniego dnia pobytu dwudziestoosobowa delegacja zwiedza dawne osiedle górnicze

Hassel.Westerholt.Bertlich, które jest modernizowane razem z Gelsenkirchen. Gminy chcą zachęcić do remontów wszystkich budynków, zachowując przy tym jednak homogeniczny wygląd zabytkowego osiedla. Leszek Tabor stoi z przodu i uważnie przysłuchuje się słowom architekta. Jest tak zachwycony tym pomysłem, że postanawia zrealizować projekt termomodernizacji domów jednorodzinnych na szczelbu osiedla również w swojej gminie.

Z Niemiec do Polski i z powrotem do Niemiec – powstanie dwóch nowych projektów

Po powrocie do Sztumu burmistrz wybiera wraz z zespołem obszar gminy, który jest szczególnie zaniedbany pod względem stanu technicznego budynków, a także odnotowuje najwyższe poziomy emisji pyłu. Kontaktuje się też z Susanne Geils, burmistrznią partnerskiej gminy Ritterhude, z którą już od wielu lat blisko współpracuje. Wspólnie podejmują decyzję o uczestnictwie w polsko-niemieckim Programie partnerstwa miast w obszarze gospodarki niskoemisyjnej, realizowanym w ramach projektu. Już na pierwszym spotkaniu roboczym Susanne Geils dostrzega konieczność i polityczne znaczenie termomodernizacji oraz postanawia bardziej zdecydowanie działać na rzecz transformacji systemu ciepłowniczego w Ritterhude. Obie gminy partnerskie decydują się więc w krótkim czasie dążyć do realizacji podobnych celów, wymieniając się nawzajem wiedzą i doświadczeniami na drodze do ich osiągnięcia.

Walka z ubóstwem energetycznym – czasami trzeba pójść okrężną drogą

Za opracowanie projektu w Sztumie odpowiada Michał Mroczkowski. Z lokalnym doradcą Ritterhude Ulrichem Müllerem rozmawia na temat zagadnień dotyczących obu przedsięwzięć. Nie chodzi tylko o oszczędzanie energii i ograniczenie emisji pyłów ze starych pieców

węglowych (w Sztumie), ale też o długookresową walkę z ubóstwem energetycznym. Ponadto należy stworzyć odpowiednie zachęty do termomodernizacji osiedla, aby zwiększyć gotowość mieszkańców i mieszkańek do realizacji inwestycji.

Młodemu ojcu siedmiorga dzieci nie brakuje energii – Michał Mroczkowski puka do wielu drzwi. W Banku Ochrony Środowiska dowiaduje się, że gospodarstwa domowe mogą otrzymać niskooprocentowane pożyczki. Istotnym warunkiem ich przyznania jest jednak audyt energetyczny. Ma on zostać wykonany w dziesięciu obiektach pilotażowych ze środków projektowych. Wiosną 2018 r. na osiedlu zostaje przeprowadzona ankieta, która ma pomóc znaleźć odpowiednie gospodarstwa domowe oraz lepiej poznać potrzeby mieszkank i mieszkańców wybranego obszaru. W ten sposób zostają zebrane ważne informacje o stanie technicznym budynków, a także świadomości i gotowości inwestycyjnej właścicieli i właścicielek. Po ewaluacji wyników ankiety wybór pada na dziewięć gospodarstw domowych i plebanię.

Michał Mroczkowski zwraca się równolegle do Ministerstwa Środowiska. Na początku nie wygląda to zbyt optymistycznie – wiadomo, że nie ma dotacji na termomodernizację budynków prywatnych. Upór inspektora ds. energetycznych jednak się opłaca. Na początku 2018 r. walka z zanieczyszczeniem powietrza zostaje ogłoszona narodowym priorytetem. Z rozmów telefonicznych i spotkań w Warszawie Michał Mroczkowski dowiaduje się, że we wrześniu 2018 r. ma zostać uruchomiony specjalny program dofinansowania dla gospodarstw domowych. Dzięki przeprowadzonemu audytowi energetycznemu wszystkie dziewięć domów biorących udział w projekcie pilotażowym spełnia warunki, więc ich właściciele i właścicielki mogą wystąpić z wnioskami o przyznanie dotacji. W sprawie plebanii proboszcz może zwrócić się do Banku Ochrony Środowiska. Łączne wyniki audytów energetycznych pokazują, że w tych dziesięciu obiektach

pilotażowych przy inwestycji o wartości 293 000 zł (ok. 68 000 euro) można by zmniejszyć zużycie energii prawie o połowę. To ok. 390 000 GJ rocznie.

Leszek Tabor i Michał Mroczkowski mają nadzieję, że wydarzenie promocyjne planowane na jesień 2018 r. zachęci jeszcze więcej mieszkańców i mieszkank Sztumu do termomodernizacji ich domów przy wykorzystaniu nowego programu dotacyjnego. Rezultaty projektu doradczego mogłyby okazać się wówczas jeszcze bardziej znaczące.

Również Ritterhude prze do przodu

Również Ritterhude ma silną wolę zmian. Trwają prace nad przygotowaniem wniosku do banku rozwoju KfW o dofinansowanie zintegrowanej koncepcji termomodernizacji osiedla oraz zarządzania termomodernizacją. Program ten realizowano w Niemczech z sukcesem już wielokrotnie. Ritterhude też ma duże ambicje. Dokładna typologia i analiza budynków na docelowym obszarze – ok. 60 ha, z domami z lat 1955-1980 – były gotowe już kilka lat temu dzięki powstaniu katastru energetycznego budynków. Po złożeniu wniosku pozostaje już tylko trzymać kciuki!

Projekt realizowany przez:

Projekt finansowany przez:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation
and Nuclear Safety

Wydawca: adelphi research gGmbH

Autorki: Camille Serre, Lisa Schneider, adelphi

Zdjęcia: wszystkie zdjęcia © adelphi

Stan na: październik 2018 r.

© 2018 adelphi

Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu „Polsko-niemiecka współpraca w zakresie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej w miastach – wspieranie ram współpracy między gminami”. Projekt ten został sfinansowany przez Niemieckie Federalne Ministerstwo Środowiska ze środków Doradczego Programu Wsparcia Ochrony Środowiska w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej oraz innych krajach graniczących z Unią Europejską. Był nadzorowany przez Federalne Ministerstwo Środowiska i Federalny Urząd Ochrony Środowiska. Odpowiedzialność za treść niniejszej publikacji ponoszą autorki.